

การมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายไทย

นางสาวพนมวรรณ แสนสุข

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสังคมศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาประชากรศาสตร์ ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2542

ISBN 974-333-924-8

ลิขสิทธิ์ของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THAI MALE PARTICIPATION IN CHILD REARING

Miss Panomwan Saensuk

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts in Demography

Department of Sociology and Anthropology

Faculty of Political Science

Chulalongkorn University

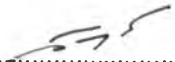
Academic Year 1999

ISBN 974-333-924-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายไทย
(THAI MALE PARTICIPATION IN CHILD REARING)
โดย นางสาวพนมวรรณ แสนสุข
ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ภัสสร ลิมานนท์

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

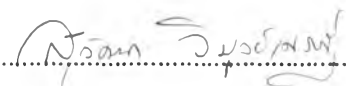

.....รักษาราชการแทนคณบดีคณะรัฐศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.เกื้อ วงศ์บุญสิน)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.ภัสสร ลิมานนท์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.งามพิศ สัตย์สงวน)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒนา วิบูลย์เศรษฐ์)

พนมวรรณ แสนสุข : การมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายไทย

(THAI MALE PARTICIPATION IN CHILD REARING) อ. ที่ปรึกษา : รศ.ดร.ภัสสร ลิมานนท์,

107 หน้า, ISBN 974-333-924-8

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายไทย โดยศึกษาเปรียบเทียบผลของปัจจัยทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม ต่อการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรอายุ 0-3 ปี ของชายผู้ให้สัมภาษณ์ การศึกษาครั้งนี้ใช้ข้อมูลบางส่วนจากการศึกษาครอบครัวไทย (GFS) โดยเลือกตัวอย่างเฉพาะผู้ให้สัมภาษณ์เพศชายที่มีสถานภาพสมรส กำลังสมรส และมีบุตรอายุระหว่าง 0-3 ปี อย่างน้อย 1 คน ในช่วงที่สัมภาษณ์ ได้ตัวอย่าง 746 คน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีตารางไขว้ แล้วทดสอบด้วยค่าไคสแควร์ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายผู้ให้สัมภาษณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ ≤ 0.05 ผลการวิเคราะห์ในระดับ 2 ตัวแปร พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ อาชีพของผู้ให้สัมภาษณ์ อาชีพของภรรยา ภาคที่อยู่อาศัย การศึกษา และการช่วยงานบ้านของชายผู้ให้สัมภาษณ์ ส่วนผลการวิเคราะห์ในระดับ 3 ตัวแปรพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายผู้ให้สัมภาษณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ อายุกับเขตที่อยู่อาศัย (เขตเมือง) อาชีพของชายผู้ให้สัมภาษณ์กับระดับการศึกษา (ประถมศึกษา) แบบของครอบครัวกับเขตที่อยู่อาศัย (ชนบท) ทักษะคิดต่อบาทบาทของชายในครอบครัวกับระดับการศึกษา (ประถมศึกษา) และการช่วยงานบ้านกับเขตที่อยู่อาศัย (เขตเมือง)

เมื่อนำปัจจัยทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคมมาวิเคราะห์ในแบบการวิเคราะห์จำแนกพบพบว่าอาชีพของภรรยา และการช่วยงานบ้านของผู้ให้สัมภาษณ์ มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายผู้ให้สัมภาษณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ≤ 0.05 และ ≤ 0.001 ตามลำดับ โดยความสัมพันธ์ ดังกล่าวเป็นไปตามสมมุติฐาน และหลังจากควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ รวมทั้งควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระอื่น ๆ พร้อมกับตัวแปรผันร่วม พบว่า ความสามารถในการพยากรณ์การมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของทั้งสองตัวแปรลดลงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น แสดงว่า อาชีพของภรรยา และการช่วยงานบ้าน ของผู้ให้สัมภาษณ์มีผลโดยตรงต่อการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายผู้ให้สัมภาษณ์

ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

สาขาวิชา ประชากรศาสตร์

ปีการศึกษา 2542

ลายมือชื่อนิสิิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

3971108524 : MAJOR SOCIOLOGY AND ANTHROPOLOGY (DEMOGRAPHY)

KEY WORD : PARTICIPATION / CHILD REARING

Panomwan Saensuk : THAI MALE PARTICIPATION IN CHILD REARING

THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF. BHASSORN LIMANONDA, Ph.D. 107 pp.

ISBN 974-333-924-8

The purposes of this study were to investigate the effects of socio-economic and demographic factors on differentials of Thai male participation in child rearing. The data used in this analysis were taken from the General Family Survey (GFS.) conducted in 1994 by Institute of Population Studies, Chulalongkorn University. The sample of this study represented a total of 746 males currently married males who had a child aged 0-3 years old.

Cross-tabulations analysis, chi-squared test and Multiple Classification Analysis were used for analyzing data. The results of two-way cross-tabulations analysis showed that several variables such as occupation, wife's occupation, region, educational level and household chores had the effects on differentials of male participation in child rearing at less than 0.05 level of statistical significance. The results of three-way cross-tabulations analysis showed that several variables such as age, occupation, family type, attitude toward sex-role and household chores had the effects on differentials of male participation in child rearing at less than 0.05 level of statistical significance.

The Multiple Classification Analysis method was used to analyze the relationship between male participation in child rearing and selected socio-economic and demographic variables. It was found that wife's occupation and household chores had an influence on male participation in child rearing as hypothesized.

ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

สาขาวิชา ประชากรศาสตร์

ปีการศึกษา 2542

ลายมือชื่อนิติ.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือจากหลาย ๆ ท่าน ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ภัตสร ลิมานนท์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้อุทิศเวลาอันมีค่าให้คำแนะนำและคำปรึกษา ตลอดจนตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์เป็นอย่างดีมาโดยตลอด ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒนา วิบูลยเศรษฐ์ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและคำปรึกษาเกี่ยวกับการเลือกหัวข้อวิทยานิพนธ์ ตลอดจนวิธีการนำข้อมูลที่มีอยู่ มาใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.เกื้อ วงศ์บุญสิน ประธานกรรมการ สอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำในประเด็นที่เกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎี ต่าง ๆ เกี่ยวกับ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.งามพิศ ลัตย์สงวน คณะกรรมการ สอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาชี้แนะในประเด็นที่บกพร่องตั้งแต่เริ่มทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งช่วยให้วิทยานิพนธ์ ฉบับนี้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณต่อวิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นอย่างยิ่งที่กรุณาอนุญาตให้นำข้อมูลมาใช้วิเคราะห์เพื่อทำวิทยานิพนธ์ ขอกราบขอบพระคุณ นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดยโสธร ที่ได้ให้โอกาสผู้เขียนในการลาศึกษาต่อ ขอขอบพระคุณ คุณประธานพร กสิพันธ์ และคุณกาญจนา พันธุ์โยธี ที่กรุณาช่วยเหลือแปลเอกสารภาษาอังกฤษ ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ และขอขอบคุณ เพื่อน ๆ พี่ ๆ ทุกคนที่ได้ให้กำลังใจ แก่ผู้เขียนตลอดมา

ท้ายที่สุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณ แม่ที่ให้การสนับสนุนทางด้านการศึกษา อีกทั้งคอยห่วงใย เอาใจใส่ และเป็นกำลังใจแก่ลูกเสมอมา ขอกราบขอบพระคุณ พ่อผู้ซึ่งเห็นความสำคัญของการศึกษาตลอดเวลาที่มีชีวิตอยู่ ขอขอบคุณ คุณพินิจ คาคพันธ์โน ลุกณัฐ และลูกอวบ ที่คอยเป็นกำลังใจ จนวิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

พนมวรรณ แสนสุข

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
บทที่	
1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
แนวคิดเชิงทฤษฎี.....	5
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร ของชายไทย.....	9
กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	16
สมมุติฐานการวิจัย.....	17
สมมุติฐานย่อย.....	17
2 ระเบียบวิธีวิจัยและลักษณะทั่วไปของข้อมูล	
แหล่งข้อมูลที่ใช้และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	18
ขอบเขตในการวิจัย.....	20
ข้อจำกัดในการศึกษา.....	21
ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา.....	21
คำจำกัดความและการวัดตัวแปร.....	22
การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล.....	24

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ลักษณะด้านประชากร เศรษฐกิจ และสังคม ของผู้ให้สัมภาษณ์.....	24
การมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายไทย.....	31
3 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม กับการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายไทย โดยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูล แบบตารางไขว้	
การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม กับการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายผู้ให้สัมภาษณ์ โดยใช้ตารางไขว้ 2 ตัวแปร.....	32
การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม กับการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายผู้ให้สัมภาษณ์ โดยใช้ตารางไขว้ 3 ตัวแปร.....	50
4 ผลการศึกษาโดยใช้วิธีวิเคราะห์จำแนกหมู่.....	73
5 สรุปลงและข้อเสนอแนะ.....	88
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	99
ข้อเสนอแนะในการวิจัยในอนาคต.....	100
รายการอ้างอิง.....	101
ประวัติผู้เขียน.....	108

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ขั้นตอนการเลือกตัวอย่างในการสัมภาษณ์ (Multi-staged Stratified Sampling).....	19
2	จำนวนตัวอย่างในโครงการศึกษาครอบครัวไทย จำแนกตามภาค เขตเมือง/ชนบท และเพศผู้ให้สัมภาษณ์.....	20
3	ร้อยละของชายผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามลักษณะภูมิหลังทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม.....	27
4	ร้อยละของชายผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร...	31
5	ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามอายุ.....	34
6	ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามระยะเวลาสมรส.....	35
7	ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิต.....	37
8	ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามอาชีพ.....	38
9	ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามอาชีพของภรรยา.....	40
10	ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามรายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน.....	41
11	ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามภาคที่อยู่อาศัย.....	43
12	ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย.....	44
13	ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามแบบของครอบครัว	45

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
14	ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามระดับการศึกษา.....	47
15	ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามทัศนคติต่อบทบาทของชายในครอบครัว.....	48
16	ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามการช่วยงานบ้าน.....	49
17	ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามอายุและเขตที่อยู่อาศัย.....	51
18	ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามจำนวนบุตร และอายุ.....	54
19	ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามอาชีพของผู้ให้สัมภาษณ์ และการศึกษา.....	56
20	ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามอาชีพของภรรยา และอาชีพของชายผู้ให้สัมภาษณ์.....	59
21	ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามรายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน และแบบของครอบครัว.....	62
22	ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามแบบของครอบครัว และเขตที่อยู่อาศัย.....	64
23	ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามทัศนคติต่อบทบาทของชายในครอบครัว และเขตที่อยู่อาศัย.....	65
24	ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามทัศนคติต่อบทบาทของชายในครอบครัว และการศึกษา.....	68
25	ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามการช่วยงานบ้าน และเขตที่อยู่อาศัย.....	70

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
26	ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามภาคและเขตที่อยู่อาศัย.....	72
27	สหสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ที่ใช้วัดการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร ของชายผู้ให้สัมภาษณ์.....	78
28	การวิเคราะห์จำแนกพหุ (MCA) การมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร ของชายผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามปัจจัยทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม.....	85
29	สรุปผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม กับการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายผู้ให้สัมภาษณ์ ด้วยวิธีตารางไขว้ โดยใช้สถิติไคสแควร์.....	95
30	สรุปผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม กับการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายผู้ให้สัมภาษณ์ ด้วยวิธีการจำแนกพหุ (MCA).....	98